

Septimiu Ioan Puț

Teoria dreptului

Caiet de seminar

Editura
Hamangiu
2025

Cuprins

CAPITOLUL I. ȘTIINȚELE JURIDICE. TEORIA DREPTULUI	1
§1. Despre știință în general	1
§2. Științele juridice	1
§3. Teoria dreptului	4
§4. Metodele cercetării științifice a dreptului	5
4.1. Metoda abstractizării și metoda determinării	5
4.2. Metoda logică	5
4.3. Metoda comparativă	5
4.4. Metoda istorică	6
4.5. Metoda sociologică	6
4.6. Metode subsidiare	7
 CAPITOLUL II. CLASIFICĂRILE JURIDICE ALE DREPTULUI	 9
<i>Secțiunea 1. Dreptul obiectiv</i>	10
<i>Secțiunea a 2-a. Dreptul pozitiv</i>	10
<i>Secțiunea a 3-a. Dreptul subiectiv</i>	10
<i>Secțiunea a 4-a. Obligația juridică</i>	11
<i>Secțiunea a 5-a. Legătura dintre dreptul obiectiv și dreptul subiectiv – esența Dreptului</i>	11
<i>Secțiunea a 6-a. Dreptul natural</i>	12
<i>Secțiunea a 7-a. Dreptul material</i>	12
<i>Secțiunea a 8-a. Dreptul procedural</i>	13
<i>Secțiunea a 9-a. Importanța distincției</i>	13
<i>Secțiunea a 10-a. Dreptul intern</i>	14
<i>Secțiunea a 11-a. Dreptul internațional</i>	14
<i>Secțiunea a 12-a. Dreptul public</i>	14
<i>Secțiunea a 13-a. Dreptul privat</i>	15
 CAPITOLUL III. RAPORTUL DINTRE STAT ȘI DREPT	 19
<i>Secțiunea 1. Ce este statul?</i>	19
<i>Secțiunea a 2-a. Legătura dintre stat și drept.</i>	
<i>Funcțiile statului și funcțiile dreptului</i>	20
 CAPITOLUL IV. IZVOARELE REALE ALE DREPTULUI	 22
<i>Secțiunea 1. Generalități</i>	22

<i>Secțiunea a 2-a. Categori de izvoare reale sau materiale ale dreptului</i>	22
§1. Cadrul natural de existență și evoluție istorică a comunității respective (factorul demografic, geografic, biologic)	22
§2. Contextul istoric de evoluție și specificul etnic-național (eterogenitatea etnică, marile evenimente istorice ale unei comunități, războaie, anexiuni și divizări statale)	22
§3. Cadru sau factorul economic (ansamblul de relații și condiții ale vieții și activității materiale)	23
§4. Particularitățile sistemului politic (factorul politic decantează, cristalizează și exprimă voința comunității statale ale acelei societăți)	23
§5. Medicina ca izvor real al dreptului	24
§6. Cadru sau factorul cultural-spiritual și ideologic (cultura spirituală, religia, morala, mentalitățile)	24
6.1. Religia	24
6.2. Mentalitățile	25
§7. Cadru de valori ale culturii și civilizației	25
§8. Sportul – izvor de energie normativă	26
§9. Inteligența artificială	26

CAPITOLUL V. IZVOARELE FORMALE ALE DREPTULUI 30

<i>Secțiunea 1. Actul normativ – principalul izvor formal al dreptului</i>	30
§1. Constituția	31
§2. Legea <i>stricto sensu</i>	31
§3. Ordonanțele Guvernului	31
§4. Decretul	32
§5. Hotărârile Guvernului	32
§6. Actele normative ale organelor administrative centrale și locale	32
<i>Secțiunea a 2-a. Precedentul judiciar</i>	32
<i>Secțiunea a 3-a. Jurisprudența</i>	33
<i>Secțiunea a 4-a. Cutuma</i>	33
<i>Secțiunea a 5-a. Doctrina</i>	34
<i>Secțiunea a 6-a. Contractul normativ</i>	34
<i>Secțiunea a 7-a. Izvoare externe</i>	34

CAPITOLUL VI. PRINCIPIILE DREPTULUI 37

<i>Secțiunea 1. Noțiunea principiilor dreptului</i>	37
---	----

<i>Secțiunea a 2-a. Importanța principiilor dreptului</i>	37
<i>Secțiunea a 3-a. Clasificarea principiilor dreptului</i>	37
§1. După gradul de generalitate	37
1.1. Principiul supremației legii	38
1.2. Principiul răspunderii juridice	38
1.3. Principiul echității și justiției	38
1.4. Principiul garantării vieții, libertății, integrității și siguranței persoanei	38
1.5. Principiul prezumției de nevinovăție	39
1.6. Principiul dreptului la apărare	39
1.7. Principiul egalității părților în fața instanței	40
1.8. Principiul legalității incriminării și pedepsei	40
1.9. Principiul forței obligatorii a actului juridic	40
1.10. Principiile legale ale fiscalității	41
§2. După sursa principiilor și forma de consacrare	41
2.1. Principiile supraleghislative	41
2.2. Consacrarea expresă într-un text normativ	41
2.3. Principii doctrinare deduse prin interpretarea sistemului de reglementări juridice	41
2.4. Principii decriptate ca urmare a experienței juridice sau sociale	42
§3. După sfera de aplicabilitate sau sistemul de referință	42
3.1. În planul dreptului intern al dreptului	42
3.2. În planul dreptului internațional	42
CAPITOLUL VII. SISTEMUL DREPTULUI	44
<i>Secțiunea 1. Despre sistemul de drept</i>	44
<i>Secțiunea a 2-a. Componentele sistemului dreptului</i>	44
§1. Norma juridică	44
§2. Instituția juridică	44
§3. Ramura de drept	45
CAPITOLUL VIII. TEORIA NORMEI JURIDICE	47
<i>Secțiunea 1. Definiția normei juridice</i>	47
<i>Secțiunea a 2-a. Trăsăturile normei juridice</i>	47
§1. Norma juridică are un caracter general și impersonal	47
§2. Norma juridică este o prescripție care are un caracter tipic	47
§3. Norma juridică are un caracter volitiv	48
§4. Norma juridică poate reglementa apariția, modificarea sau stingerea unor raporturi sau efecte juridice	48

§5. Norma juridică se poate realiza doar trecând prin conștiința oamenilor _____	48
§6. Norma juridică are un caracter general obligatoriu _____	49
§7. Norma juridică are o aplicare imediată, directă, continuă, necondiționată, între momentul intrării ei în vigoare și cel al încetării acțiunii ei în timp _____	49
§8. Norma juridică reglementează raporturi de alteritate, întrucât un raport juridic are întotdeauna cel puțin două subiecte de drept – persoane fizice și/sau persoane juridice _____	49
§9. Norma juridică are un caracter axiologic _____	49
<i>Secțiunea a 3-a. Structura normei juridice</i> _____	50
<i>Secțiunea a 4-a. Elementele normei juridice</i> _____	50
§1. Ipoteza _____	50
§2. Dispoziția _____	51
§3. Sancțiunea _____	52
<i>Secțiunea a 5-a. Clasificarea normei juridice</i> _____	55

CAPITOLUL IX. TEHNICA ELABORĂRII ACTELOR

NORMATIVE _____	71
<i>Secțiunea 1. Tehnica juridică și tehnica legislativă</i> _____	71
<i>Secțiunea a 2-a. Principiile legiferării</i> _____	71
§1. Principiul fundamentării științifice a activității de elaborare a normelor juridice _____	71
§2. Principiul asigurării unui echilibru între dinamica și statica dreptului _____	72
§3. Principiul corelării sistemului actelor normative _____	72
§4. Principiul accesibilității și al economiei de mijloace în elaborarea normativă _____	72
<i>Secțiunea a 3-a. Părțile constitutive ale actului normativ</i> _____	73
<i>Secțiunea a 4-a. Elementele de structură ale actului normativ</i> _____	73
§1. Articolul _____	73
§2. Gruparea articolelor _____	74
<i>Secțiunea a 5-a. Tehnica sistematizării actelor normative</i> _____	74
§1. Încorporarea _____	74
§2. Codificarea _____	75
<i>Secțiunea a 6-a. Limbaj și stil în elaborarea actelor normative</i> _____	75
§1. Despre stilul juridic _____	75

CAPITOLUL X. ACȚIUNEA NORMEI JURIDICE ÎN TIMP, SPAȚIU ȘI ASUPRA PERSOANELOR	78
<i>Secțiunea 1. Acțiunea normei juridice în timp</i>	78
§1. Principiile acțiunii normei juridice în timp	78
1.1. Norma juridică acționează atât timp cât este în vigoare	78
1.2. Norma juridică se aplică numai pentru viitor	79
1.3. Principiul aplicării imediate a normei juridice	79
1.4. Principiile neretroactivității și non-ultraactivității normelor juridice	79
§2. Momentele relevante în privința acțiunii normei juridice în timp	81
2.1. Intrarea în vigoare	81
2.2. Perioada de timp în care norma juridică se aplică	81
2.3. Încetarea acțiunii normei juridice în timp	82
2.3.1. Abrogarea	82
2.3.2. Ajungerea la termen și încetarea situației care a generat adoptarea actului normativ	83
2.3.3. Căderea în desuetudine	83
2.3.4. Efectul deciziilor Curții Constituționale	83
<i>Secțiunea a 2-a. Acțiunea normei juridice în spațiu</i>	83
<i>Secțiunea a 3-a. Acțiunea normei juridice asupra persoanelor</i>	84
CAPITOLUL XI. REALIZAREA DREPTULUI	89
<i>Secțiunea 1. Realizarea dreptului. Modalități de „realizare” a dreptului</i>	89
<i>Secțiunea a 2-a. Forma și tipologia actelor de aplicare a dreptului</i>	89
§1. Realizarea dreptului prin respectarea normelor juridice	89
§2. Realizarea dreptului prin aplicarea normelor juridice de către organele statului	90
§3. Asemănări și deosebiri între actul normativ și actul de aplicare individuală	91
<i>Secțiunea a 3-a. Fazele de aplicare individuală a normelor juridice</i>	92
§1. Stabilirea stării de fapt	93
§2. Stabilirea elementelor juridice	93
§3. Elaborarea soluției sau a dispoziției de aplicare	94
§4. Executarea actului de aplicare	94

CAPITOLUL XII. INTERPRETAREA DREPTULUI _____ 99

<i>Secțiunea 1. Noțiunea, rațiunea și utilitatea interpretării juridice</i>	99
<i>Secțiunea a 2-a. Formele interpretării juridice</i>	99
§1. Interpretarea oficială	99
1.1. Interpretare generală	99
1.2. Interpretare cazuală	100
§2. Interpretarea neoficială	100
<i>Secțiunea a 3-a. Metodele interpretării juridice</i>	100
§1. Metoda gramaticală	101
§2. Metoda teleologică	101
§3. Metoda sistematică	102
§4. Metoda istorică	102
§5. Metoda logică	102
<i>Secțiunea a 4-a. Rezultatul interpretării</i>	103

CAPITOLUL XIII. RAPORTUL JURIDIC _____ 109

<i>Secțiunea 1. Noțiune</i>	109
<i>Secțiunea a 2-a. Caracteristicile raporturilor juridice</i>	109
§1. Raportul juridic este un raport social	109
§2. Raportul juridic este un raport reglementat juridic	109
§3. Raportul juridic este un raport volițional	110
§4. Raportul juridic este un raport axiologic	110
§5. Raportul juridic este determinat și influențat istoric	110
§6. Raportul juridic are o structură tripartită	110
<i>Secțiunea a 3-a. Premisele raportului juridic</i>	110
§1. Norma juridică de reglementare a raportului juridic – condiția general-abstractă	111
§2. Faptele juridice – condiția special-concretă	111
2.1. Evenimentele (fapte involuntare)	111
2.2. Acțiunile omenești (fapte voluntare)	111
<i>Secțiunea a 4-a. Elementele raportului juridic</i>	112
§1. Subiectele raportului juridic	112
1.1. Persoana fizică	112
1.2. Subiectele colective	113
1.2.1. Statul	113
1.2.2. Autoritățile publice	114
1.2.3. Persoanele juridice comune	114
§2. Conținutul raportului juridic	114
§3. Obiectul raportului juridic	115

CAPITOLUL XIV. RĂSPUNDEREA JURIDICĂ	121
<i>Secțiunea 1. Noțiunea de răspundere juridică</i>	121
<i>Secțiunea a 2-a. Caracteristicile răspunderii juridice</i>	121
§1. Răspunderea juridică este legală	121
§2. Răspunderea juridică este instituționalizată	121
§3. Răspunderea juridică este general-obligatorie	122
§4. Consecințele răspunderii juridice sunt extrem de grave	122
<i>Secțiunea a 3-a. Principiile răspunderii juridice</i>	122
§1. Principiul răspunderii pentru fapta săvârșită cu vinovăție	122
§2. Principiul răspunderii personale	123
§3. Principiul justeței sancțiunii	123
§4. Principiul celerității tragerii la răspundere	123
<i>Secțiunea a 4-a. Modalitățile săvârșirii faptei ilicite</i>	124
<i>Secțiunea a 5-a. Elementele și condițiile răspunderii juridice</i>	124
§1. Existența conduitei ilicite	124
1.1. Infracțiunea	124
1.2. Contravenția	125
1.3. Delictul civil	125
1.4. Abaterea disciplinară	125
§2. Existența unei persoane vinovate sau responsabile	126
§3. Existența rezultatului dăunător sau a prejudiciului	127
§4. Existența legăturii de cauzalitate dintre fapta ilicită și rezultatul dăunător sau prejudiciu	127
§5. Cauze exoneratoare de răspundere juridică	128
<i>Secțiunea a 6-a. Formele conduitei ilicite și corespondența lor în formele răspunderii juridice</i>	128
§1. Răspunderea penală	128
§2. Răspunderea civilă	128
§3. Răspunderea contravențională	129
§4. Răspunderea disciplinară	129
CAPITOLUL XV. ANEXE	134
Anexa nr. 1. Dicționar de adagii și locuțiuni juridice latine frecvent utilizate	134
Anexa nr. 2. Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative (extras)	144
Anexa nr. 3. Codul de procedura civilă (extras)	168

Anexa nr. 4. Codul de procedură penală (<i>extras</i>)	180
Anexa nr. 5. Ordonanță de urgență nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru (<i>extras</i>)	195
Anexa nr. 6. Hotărârea nr. 1065/2024 privind aprobarea Planului național de combatere a violenței școlare	200
Anexa nr. 7. Decretul-Lege nr. 1/1989 privind abrogarea unor legi, decrete și alte acte normative	201
Anexa nr. 8. Hotărâre privind darea în folosință gratuită a imobilului-teren situat în municipiul Cluj-Napoca, identificat în CF nr. 356528 Cluj-Napoca, către Universitatea Babeș-Bolyai	203
Anexa nr. 9. Directiva 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2013 privind dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale și al procedurilor privind mandatul european de arestare, precum și dreptul ca o persoană terță să fie informată în urma privării de libertate și dreptul de a comunica cu persoane terțe și cu autorități consulare în timpul privării de libertate (<i>extras</i>)	206
Anexa nr. 10. Hotărârea nr. 32 din 6 decembrie 2024 privind anularea procesului electoral cu privire la alegerea Președintelui României din anul 2024	214
Anexa nr. 11. Decizia nr. 1/2023. Dosar nr. 2149/1/2022 (<i>extras</i>)	221
Anexa nr. 12. Cerere de chemare în judecată	229
Anexa nr. 13. Sentință de achitare	234
Anexa nr. 14. Hotărârea Curții din 15 decembrie 1995 (<i>extras</i>)	239
Anexa nr. 15. Hotărârea din 24 mai 2006 în <i>Cauza Weissman și alții împotriva României</i> (Cererea nr. 63.945/00) (<i>extras</i>)	249
BIBLIOGRAFIE	257